

EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolan magasin

NR 1.2022

Kulturskolan
i Perstorp

Drama

och sång

- Wow!

Kulturskolan som resurs

**METODER & MÖTES-
PLATSER FÖR UNGA
MED PSYKISK OHÄLSA**

Landet runt

**SALEM BRINNER
FÖR ATT NÅ ALLA**

»Vår uppgift är att med kvalitet bryta ner motstånd, väcka entusiasm och visa på möjligheter.«

Kulturskolan - kvalitet i allt!

OFTA STÄLLS KVANTITET mot kvalitet. Jag menar att båda begreppen är beroende av varandra, då en bredare bas ger en skarpare topp. Kulturskolan är kommunernas största satsning på barnkultur, och ska vi behålla den positionen måste vi bli bäst på att kombinera kvantitet med kvalitet.

Kulturskolans alla anställda har som uppdrag att möta tre kategorier av barn och unga:

Den första kategorien är barn och unga som av olika skäl inte känner till kulturskolan och som vi når med uppsökande arbete. Kanske bor de i ett område där de flesta föräldrar kommer från ett land där det inte finns en inarbetad kulturskoletradition. Måhända handlar det om tonåringar som tror att kulturskolan bara är för småbarn, eller finns det andra gamla fördomar gentemot kulturskolan. Vår uppgift är att med kvalitet bryta ner motstånd, väcka entusiasm och visa på möjligheter.

Den andra kategorin är barnen i kö, och hur minskar vi köerna? Jo, mer resurser är givetvis välkommet, men det handlar också om att utveckla den befintliga verksamheten. 58 % av all undervisning i kulturskolan är individuell undervisning, där en lärare möter en elev. Är det verkligen det effektivaste sättet att undervisa? Jag ser det som självklart att gruppundervisningen utvecklas mot en högre kvalitet i framtiden, och

blir ett kraftfullt alternativ till individuell undervisning. Där det införs blir det populärt hos både lärare och elever, för det är roligt att jobba många tillsammans! Och på köpet minskar köerna!

Den tredje kategorin är givetvis eleverna vi redan har i kulturskolan. En utmaning vi har där är att få eleverna att stanna när de når tonåren. Givetvis kämpar varje lärare med den frågan, lyfter sin undervisning och gör allt för att få eleven att stanna, men kanske är detta inte en fråga enbart för den enskilde läraren? I en kulturskola med kvalitet gör man frågan om hur tonåringar ska stanna kvar till en gemensam fråga för lärare, chefer – och tonåringarna själva!

Kvalitet behövs i alla delar av vårt arbete, och är kulturskolans adelsmärke!

Jalle
Jon

Jalle Lorensen,
Kulturskolerådets ordförande

I DETTA NUMMER

- 7 **Krönika: Enda sättet att vara modig är att först vara lite rädd**
- 8 **Min kulturskola: Allt du vill och lite till i Perstorp**
- 12 **Metoder och mötesplatser för unga med psykisk ohälsa i Norrbotten**
- 16 **Var kommer barnen in? Kulturskolerådet kartlägger**
- 20 **Landet runt: Salem brinner för att nå alla**

Bagatell

musikprodukter

Corona - Covid 19 skydd Skydd för personal och elever.

Nu har vi fått hem en ny sändning av våra plexiglas-skärmar som fungerar perfekt som skydd.

Skärmarna har måtten 1400 x 800 x 6 mm.

Mycket enkelt att flytta tack vare stativ med hjul.

När pandemin är över kan ni återanvända skärmarna till Akustik-skärmar mellan div instrument.

På grund av stor efterfrågan av plexiglas i runt hela världen har vi ett begränsat antal så gör din bokning snarast.

Bagatell 1

Från 7 500 kr

En vagn kommer lastad... med världens mest sålda notställ

- Liten vagn + 12 notställ
- Mellan vagn + 18 notställ
- Stor vagn + 18 notställ

Oslagbar kvalitet med livstids garanti.

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5

TELESKOPET

Världsledande med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska.

Inga skruvar - bara att dra upp och ner.

Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL

450:-

"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

ORKESTER / KÖRSTOL

"Sitt rätt"

Bagatell 5

TELESKOP DIRIGENT REGAL

Flagskeppet bland våra dirigentnotställ.

Bagatell 6

PIANO PALLAR

BACH

AMADEUS

Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.

**IB WAHLSTRÖM
BILDMATERIAL**

**BESTÄLL
KATALOG!**

VÅREN 2022

ibwahlstrom.se
info@ibwahlstrom.se

Hyr ditt blås hos oss!

Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har blåsinstrument från 110:- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset. Läs mer på WWW.MUSICA-BLASEXPERTEN.SE

MUSICA
blåsexperten

Telefon: 0491 120 40
musica.blasexperten@swipnet.se

YAMAHA
The best you can get

ANNONSERA!

ANNONSER@KULTURSKOLERADET.SE

SMI

**Utbilda dig till
musikpedagog**

Instrument/Sång
Musikproduktion/DJ/Låtskrivande

Sista datum för ansökan 15 april

STOCKHOLMS MUSIKPEDAGOGISKA INSTITUT
08-611 05 02 info@smi.se www.smi.se

Kulturskoledagarna flyttas till maj

KULTURSKOLEDAGARNA skjuts fram till 19–20 maj för att säkerställa att vi kan ha ett fysiskt evenemang. De som bokad och betalat behåller sina platser. Du köper biljett till konferensen på Quality Hotel Globe i Stockholm på vår hemsida kulturskoledagarna.se. Vi planerar att hålla en galamiddag i samarbete med Musikfonden på Hamburger Börs onsdagkväll. För bidrag till innehåll, föreläsare eller allmänna frågor kontakta pantea@kulturskoledagarna.se

Läs mer och bidra med ert kulturinslag på kulturskoledagarna.se/konferens/kulturskoledagarna

Ungas inflytande – nytt projekt av Kulturskolerådet

KULTURSKOLERÅDET har beviljats ett tre-årigt projekt från Arvsfonden för att ett antal kommuner ska arbeta för ungas inflytande i kulturskolan. Projektets övergripande syfte är att unga ska få ökat inflytande över kulturskolans verksamhet. Det ska ske genom stöd till unga engagerade i lokala plattformar för ungdomsinflytande som föreningar, elevgrupper eller liknande samt etablera ett nationellt ungdomsnätverk.

Inspirationsskriften finns att tad del av på kulturskoledagarna.se

Läs mer på kulturskoledagarna.se

Kulturskolans dag 2022 – koreografi och låt!

KULTURSKOLANS DAG firas 2022 fredagen den 20e maj. Firandet kommer pågå under hela vecka 20 med lokala aktiviteter och flashmobs, och avslutas återigen med en nationell videokampanj men med temat dans. Botkyrka har tagit fram en koreografi till en låt från Värnamo - de kulturskolor som vill kan skicka in ett (1) dans-bidrag till den nationella videon som kommer spelas in tillsammans med Botkyrka kulturskola i vår. Deadline för bidrag är 11 mars.

Läs mer på kulturskoledagarna.se/kulturskolans-dag/

I KORTHET

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE INOM UTVECKLINGSBIDRAGET

VILKA METODER OCH ARBETSSÄTT använder kulturskolor för att möjliggöra barn och ungas delaktighet och inflytande? En ny studie analyserar 256 ansökningar om utvecklingsbidrag till kulturskolor från 2021. Syftet med studien är att beskriva och analysera hur kulturskolor arbetar med barn och ungas delaktighet och inflytande inom ramen för utvecklingsbidraget. Studien synliggör metoder som inkluderar barn och unga inom kulturskolans verksamhet och inom kommunen. Kulturskolecentrum har valt att titta särskilt på barn och ungas inflytande och delaktighet inom ramen för bidrag till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet. Genom att belysa metoder och arbetssätt ämnar studien att fungera som inspiration och bidra till kulturskolors fortsatta utveckling i frågor om barn och ungas delaktighet och inflytande. Kulturskolor runt om i landet har kommit olika långt i arbetet med att skapa förutsättningar för delaktighet och att omhänderta barn och ungas åsikter och idéer, och det finns ett behov av information och lärande exempel inom området. Kulturskolecentrum ser att vissa kulturskolor står inför större utmaningar än andra i den här frågan, finns ett stort engagemang och intresse bland kulturskolor samt civilsamhällesorganisationer, som arbetar aktivt för att möjliggöra och utveckla delaktighet och inflytande i kulturskolan. Det är kulturskolors ansökningar om utvecklingsbidrag som ligger till grund för studien.

Läs studien på [kulturskolecentrums hemsida: kulturradet.se/kulturskolecentrum/nyheter/2021/studie-om-delaktighet-och-inflytande-inom-utvecklingsbidraget/](http://kulturskolecentrum.se)

Kom in för en kjol, kom ut med en kjol, en stol och tröjan du missat att köpa i fjol.

Det är lätt att fynda hos hela Sveriges second hand. Välkommen in till någon av våra 250 butiker från norr till söder eller hitta oss online.

ÅSA LUNDMARK

Åsa Lundmark
Regional kulturskole-
samordnare i Norrbotten

Enda sättet att vara modig är att först vara lite rädd

»LÄNGSTA TIDEN TAR det att gruva sig.« Min pappas odödliga ordspråk kommer för mig när jag ska skriva något klokt om kulturskolor och psykisk hälsa. Det tar nämligen tid att gruva sig när en ska ställa kulturen i tjänst för det som gör ont och är jobbigt.

Allt började för 2,5 år sedan när jag som projektanställd regional samordnare fick en tydlig körorder av länets kulturskolepedagoger och kulturskoleledare: Norrbottens kulturskolor ville prioritera arbetet med psykisk hälsa och inte stillatigande sitta och se hur våra unga mår sämre och sämre. Inte när vi satt inne på en viktig del av lösningen. Det var bara köra! Eller?

Året som följde satt vi helt ärligt mest och pratade om allt som kunde gå fel. Vi gruvade oss. Ska vi vara terapeuter? Ska vi bara jobba med de som mår dåligt? Vad gör jag om någon säger att de vill ta livet av sig? Tänk om de mår sämre? Vi sökte räddhåget samverkanspengar av Kulturrådet och gruvade oss lite till när vi faktiskt fick dem. Nu fanns ingen återvändo. Första terminen hade vi mötesmaraton om allt vi gruvade oss för (mycket!).

Ett exempel var våra mående-enkäter som vi hoppas skulle visa på förändring över tid i måendet för unga som genomförde kulturaktiviteter. Får vi ens fråga om dessa saker? Vad ska föräldrarna säga när de förstår att vi frågat om funktionsvariation, hur de sover och om de är ledsna? Vi mötte varandra, GDPR-ansvariga,

»Vi kunde se i våra mätningar att barn och unga uppenbart mår bättre när de utövat kultur hos oss.«

GDPR-jurister, varandra igen... och vi gruvade oss.

I vår satsning Kulturstark, som ni kan läsa mer om i detta nummer av Kulturskolan Magasin så ingår 12 kulturskolor i Norrbotten. De lokala kulturskolorna i länet söker av vår gemensamma pott till aktiviteter som stärker psykisk hälsa genom kulturutövande. Under våren 2020 sökte fem kulturskolor för elva olika idéer. Det verkade med andra ord ha gruvats en hel del även i de lokala arbetslagen. Sedan hände något. Vi fortsatte ha möten, men nu handlade det om vad vi gjort (en hel del!) och hur det hade gått (väldigt bra!). En mängd positiva exempel, trots pandemin, spreds bland oss. Vi kunde se i våra mätningar att barn och unga uppenbart mår bättre när de utövat kultur hos oss. Nästa sökomgång sökte tio kulturskolor för 30 idéer, en närmare 200% ökning. Den var helt uppenbart att vi slutat gruva oss och testade våra vingar.

VAD LÄR VI OSS AV DETTA? Ja, enda sättet att vara modigt är att först vara lite rädd. Vi gruvade oss men det gav också kvalité och förankring till vår satsning. Sedan måste en vara modig nog att låta kreativiteten segra, att våga pröva nya vägar. »Vi kan inte göra på samma sätt som vi alltid gjort och tro att vi får nya resultat«, som en av rektorerna sa när vi gruvade oss som värst. Mitt bästa tips när ni ska jobba med psykisk hälsa blir därför: Gruva er ihop. ■

Kan man göra allt man vill, även om man går på en liten kulturskola? Det tycker i alla fall Maja Hedenström och Elina Contti Veteläinen, som går på sång respektive musikalgrupp och drama på Skånes minsta kulturskola i bruksorten Perstorp i norra Skåne.

text & foto Maria Ille André

DRAMA & SÅNG ...

WOW!

– SSS, STK, KKT. RRRRRR. HÅÅÅ.

Maja Hedenström härmar sin sånglärare Hilda Ivarsson för att värma upp rösten och magstödet. Hilda kompar sedan på piano, då de övar belting, för att få tag i bröstrosten.

– Bra, Maja! Du har en tät och härlig klang. Glöm inte att böja knäna! Ska vi sjunga din låt? säger Hilda.

Majas låt är *Hallelujah* av Leonard Cohen. På Hildas fråga om hon vill uppträda med den om ett par veckor, svarar Maja tveklöst ja, även om dagen är ändrad och det blir en annan lärare som kommer att kompa.

I undervisningsrummet, som är ett av tre sådana, finns två pianon och en kyrkorgel. Utanför lyser solen upp den lilla snö som har lagt sig på

marken. Maja har gått in igenom den röda ytterdörren med kodlås till den terrakottafärgade byggnaden där kulturskolan håller till. I vinkel med den finns en grå byggnad med texten Kulturhus, där Centralskolans aula ligger.

Maja är tio år och går i fyran på Centralskolan men bor en bit bort på andra sidan järnvägen. Ofta går hon till sin mormor och morfar efter skolan före sånglektionen, där de läser läxor, sitter och pratar och kanske målar.

– **DET ÄR JÄTTEROLIGT** med sång! Jag gillar inte rock-sånger utan lugnare musik. Jag har lärt mig en Adele-sång. Jag är en teaterapa och gillar att stå på scen, säger Maja.

Hon berättar att hon var fem år första →

Varje måndag kommer Elina Contti Veteläinen och Maja Hedenström till kulturskolan i Perstorp, den minsta i Skåne.

gången hon stod på en scen och var ett av spökena i familjen Adams i en dansföreställning. Det var inte i kulturskolans regi, men på kulturskolan har Maja provat lite av varje förutom sång: drama, dans, musikal och cello.

– Det är väldigt bra lärare här. Jag har lärt mig mycket av dem. En bra lärare ska vara snäll och rolig, förklara på ett bra sätt och berätta vad de tycker, vara så ärliga det går.

Perstorps kulturskola har sex lärare, vars sammanlagda undervisningstid motsvarar mindre än två heltidstjänster. Trots skolans ringa storlek finns lite oväntade ämnen som Suzukiorgel, nyckelharpa och film.

Hilda kompar *Hallelujah* och berömmar Ma-

– *Show me the way to your heart, sjunger sångläraren Hilda Ivarsson. Maja Hedenström härmar och tonarten höjs efter hand.*

jas sätt att hålla ut tonerna och hitta nyanserna.

– Kan vi ha som läxa att du ska kunna texten helt tills nästa vecka? frågar hon.

Det är Maja med på. Hon berättar att hon sjunger nästan hela tiden, i bilen bland annat. Tidigare hade hon planer på att bli sångerska när hon blir stor men inte nu längre.

– Kändislivet verkar jobbigt. De går in i ens privatliv. Men jag vet att jag hade kunnat bli jättekänd, säger hon.

EN STUND SENARE KOMMER Elina Contti Veteläinen till kulturskolan. Hennes pappa har följt henne hit. Elina går i Majas parallellklass och ska fylla tio år några dagar efter att vi träffas. Hon går i både

musikalgrupp och drama. I Perstorp kan man nämligen delta i hur många gruppämnen man vill. Idag är det musikalgrupp.

– Jag gillar att sjunga och skådespela. Man kan vara lite wild and crazy. Man bryr sig inte om man till exempel spelar en kille och har klänning. Drama blandat med att sjunga – wow! säger hon.

ELINA VISAR ETT litet förråd med utklädningskläder. Hon är speciellt förtjust i ett par svarta skor med klack och en banandräkt, som hon använde i en tidigare produktion, då hon spelade en talande banan. Det var hennes roligaste roll hittills.

– Det är roligt att glida in i en helt ny person, som inte är lik en själv. Jag brukar tänka: hur brukar till exempel en gammal tant bete sig och se ut?

Hon uppskattar att gå på kulturskolan.

– Jag har blivit bättre kompis med några som jag går på drama med. Det finns så mycket att göra här: musik, drama, dans och musikal. Jag kanske vill börja spela trummor också, säger Elina.

Det är Hilda som leder musikalgruppen. Förutom sång och musikal undervisar hon i dans, drama och musikproduktion. Hon riggar upp mikrofoner på scenen i aulan i den grå byggnaden. Musikalen På rymmen, som Hilda har skrivit ska snart framföras inför publik. Idag ska de öva med mikrofoner för första gången.

Ytterligare fyra tjejer kommer in i aulan.

Innan Hilda går igenom reglerna för hur mikrofonerna ska hanteras, leker de uppvärmningsleken Sten och fjäder.

– Min sten idag är att jag inte hann bli helt färdig med mikrofonerna tills ni kom, och min fjäder är att det snart är premiär! säger Hilda.

Var och en av de fem musikaldeltagarna berättar om sin sten och fjäder för dagen.

KOMPET TILL LÅTEN *Jag är på väg* ur Björnbröder strömmar ut ur högtalarna.

– Nu går vi ut och låtsas att det är publik. Är ni redo? Då kör vi! ropar Hilda och sätter sig tillrätta vid ett bord nedanför scenen för att sköta ljudet och visa rörelser.

Musikalen handlar om fem syskon som rymmer för att de tycker att föräldrarna bestämmer för mycket. Elina spelar det äldsta syskonet.

– Vad härligt ute i skogen. Vi gjorde rätt i att rymma hemifrån, säger hennes rollfigur.

»Kändislivet verkar jobbigt. De går in i ens privatliv. Men jag vet att jag hade kunnat bli jättekänd.«

Om man har glömt sin replik säger man »text« och får hjälp av Hilda. Handlingen fortskrider, syskonen blir av med varandra och går vilse i skogen. Elinas rollfigur tröstar ett yngre syskon.

– Vi hittar hem, ska du se.

Till slut hittar de varandra igen och kommer på att det är ganska jobbigt att vara på rymmen och att det kan vara bra med vissa regler.

Hilda påminner om att man syns på scenen även när man inte har en replik.

– Man ska vara i sin roll hela tiden, fyller Elina i.

Sista repliken i musikalen är:

– Nu går vi hem.

Det är också dags för Elina och de andra tjejerna att gå hem.

Mörkret har lagt sig över Perstorp. Utanför huset väntar Elinas pappa på henne. ■

I början av musikalen är barnen ute och går i takt till musiken ur Björnbröder. Här har Elina Contti Veteläinen kommit fram till sin mikrofon.

EN SATSNING SOM STÄRKER KULTURSKOLORNA

FOTO: UNSPLASH

Stärkande dans, friplatser till musik och skapande, kvällshäng med öppna scener och ateljéer. Lyckade keramikkurser för blandade åldrar, värdefulla timmar på ett SIS-boende och något helt Unifikt. Det är bara några exempel på Kulturskolornas aktiviteter inom projektet Kulturstark i Norrbotten.

text *Marianne Söderberg*

KULTURSKOLORNAS pedagoger kan verkligen ses som de ungas medvandrare i en komplicerad verklighet, säger Åsa Lundmark, regional kulturskolesamordnare. I samband med att Norrbotten fick sin första regionala kulturskolesamordnare 2019 arrangerades en länsomfattande konferens där kommunernas kulturskolepedagoger samlades. En av frågorna som diskuterades var vilka teman som skulle styra Åsa Lundmarks arbete. Vilka var de främsta behoven?

Av alla svar som samlades in stack ett verkligen ut: Den oro pedagogerna kände inför de ungas ökade psykiska ohälsa. Kunde det bli ett tema att samlas kring?

Trots att många pedagoger såg behoven, fanns det ändå en rädsla inför att ta itu med frågorna.

– Kulturskolans pedagoger är ju inga psykologer och från början fanns en förklarlig oro för att sätta igång något man inte har kontroll över. Alla ville göra något som medmänniskor, men funderingarna handlade mer om metoder och hur

man skulle hantera saker som eventuellt kommer upp under arbetets gång, säger Åsa Lundmark.

Med hjälp av en mindre pott pengar från Kulturrådet inledde man därför arbetet med en kursverksamhet som bland annat handlade om en slags första hjälp vid psykisk ohälsa och hur man kan vara medmänniska i en värld där många inte mår så bra.

NÄR KULTURSKOLERÅDETS projekt Kulturstark senare inleddes var 12 av Norrbottens 14 kulturskolor intresserade av att delta. Tack vare 1,5 miljoner kronor årligen och en 20-procentig anställning av projektledaren Evelina Sandberg kunde Kulturstark-projektet verkligen ta fart.

– Vi stod inför ett sprakande fyrverkeri av idéer. Rädslan och oron var som bortblåst när kulturskolorna började göra verkstad av sina tankar om hur de skulle nå ut och arbeta kring det här temat. Utan tvekan hade alla samtal och utbildningar stärkt de inblandade, berättar Åsa Lundmark.

Trots pandemin och de begränsningar den medfört under det första projektåret hade kulturskolorna i Norrbotten fram till sommaren 2021 nått inte mindre än 1095 unika deltagare i Kulturstark-projektet.

AKTIVITETERNA ÄR MINST sagt varierande och handlar om allt från individanpassade friskvårdsplatser till olika former av gruppaktiviteter som dans, ensemblespel eller skapande i olika former.

– Det viktigaste är att allt utgår från de ungas egna behov. Kulturskolorna är bra på att fånga upp intressen och sen komma med förslag till aktiviteter. Men kulturskolans pedagoger är också mycket lyhörda inför de ungas behov och hjälper gärna till och stöttar för att ungdomarna ska kunna genomföra saker på egen hand, säger projektledaren Evelina Sandberg, och berättar om en grupp unga i Piteå som ville skapa en mötesplats utan inblandning av föräldrar. →

Många kommuner har kunnat erbjuda friskvårdsplatser hos kulturskolan.

FOTO: SVEN NORDBLAD

Resultatet blev Culture Club och aktiviteten en stor succé med öppen scen och ateljé, musikquiz och mycket annat.

– **MED HJÄLP AV** projektmedlen kan vi stötta aktiviteterna så att kulturskolorna själva bara behöver betala en mindre kostnad. Detsamma gäller för de kulturskolor som vill arrangera saker på loven – där kan projektmedlen användas för att anställa vikarier. Så den där extra insatsen är viktig, även om den inte alltid är så stor, säger Evelina Sandberg.

Förutom långsiktiga satsningar innebär Kulturstark i Norrbotten också en möjlighet för kulturskolorna att söka snabba pengar till det som plötsligt dyker upp. I ett län med långa avstånd kan det bland annat handla om resebidrag till pedagoger som åker runt och hämtar upp sina orkestermusiker i byarna kring tätorterna.

– Sånt har alltid förekommit här, men nu kan de enskilda lärarna få betalt, säger Evelina Strandberg.

Malin Huuva är pedagog på Kulturskolan i Kalix kommun och en av dem som engagerat sig i projektet Kulturstark. Som sångpedagog är hon van att möta och hantera personliga bekymmer.

– **RÖSTEN ÄR EN** så central del av oss människor och mycket kommer upp under mina lektioner. Dessutom har vi som jobbar som kulturskolepedagoger i Kalix kommun också hand om all musikundervisning i grundskolan så vi är ute i skolorna hela tiden och ser verkligen behoven, berättar hon.

Förutom att erbjuda friskvårdsplatser, dans för hälsa, öppna ingångar och en rad andra aktiviteter, arbetar Malin Huuva tillsammans med kollegan Niklas Wiik regelbundet

FOTO: JENNY SELÄNDER-JONSSON

Stärkande gemenskap i dans för hälsa i Kalix.

det några timmar i veckan på Statens institutionsstyrels ungdomshem Johannisberg i Kalix.

– **DET ÄR SÅ HIMLA ROLIGT!** Arbetet med ungdomarna ger mer energi än det tar. Vi jobbar inne på deras skola och vi märker att för vissa av våra deltagare är våra stunder där bidragande till att de över huvud taget går till skolan den dagen, säger Malin Huuva.

I Gällivare kommun finns sedan många år tillbaka en gedigen tradition att arbeta skapande i projektform, inte minst på landsbygden. Gällivares Kulturstarkprojekt har fått namnet Unifikt – en lek med ord och ett bra exempel på hur man med hjälp av kultur, kreativa uttryck, skapande processer och olika övningar kan bidra till att stärka barn och unga.

Trots pandemins begräns-

ningar räknar Evelina Strandberg och Åsa Lundmark in mer än 2 500 genomförda deltagartillfällen bara under våren och sommaren 2021 inom ramen för projektet.

– Vi är nästan chockade själva. Tänk att vi gör allt detta, säger projektledaren Evelina Strandberg och bläddrar bland de långa listorna av aktiviteter på Norrbottens kulturskolor.

En utmaning är förstås frågan om hur resultaten av de olika aktiviteterna ska mätas

och utvärderas. Finns det något sätt, bortom krångliga och tidsödande enkäter, funderade Åsa Lundmark och Evelina Strandberg?

En del av lösningen hittade de hos företaget Touch and tell som levererar utrustning till handeln där kunder får trycka på en glad gubbe för bra bemötande och en sur för ett mindre bra.

– På två månader räknade vi till 5 000 anonyma tryck-

REGIONAL SAMORDNARE I NORRBOTTEN

Under tre år görs en särskild satsning på Norrbottens kulturskolor för att samordna, stärka och utveckla verksamheten. Syftet är att utöka möjligheten till utövande i alla kulturformer i alla kulturformer för barn och unga i hela länet. Kulturskolerådet är huvudman för projektet som kallas »Kulturskola i hela landet» (Västmanland och Örebro län genomför liknande projekt). Finansörer är Allmänna arvsfonden, Norrbottens kommuner samt Region Norrbotten.

FOTO: ANNIKA LOMGREN

Färgstark dans och skapande på Luleå kulturskola.

ningar – som var och en kan sorteras in på ämne och ort. Knapptryckningarna svarar på frågan hur eleverna mår när aktiviteten startar och hur de mår när aktiviteten avslutas. I genomsnitt går eleverna in med 7,0 poäng på en tiogradig skala. När aktiviteten slutar noterar vi ett snitt på 8,1 poäng.

Några kommuner har köpt in särskilda stationer som kan användas, medan andra förser lärare med appar, berättar Åsa Lundmark.

– Det här säger förstås inte allt, men ger ändå viktiga indikationer. Över huvud taget gör aktiviteterna i Kulturstark hela organisationen kring Kulturskolorna i länet starkare, det är som om hela verksamheten boostas. Som om allt det som Kulturskolorna kan och vet blir synliggjort, säger Åsa Lundmark. ■

Kulturstark-loggan är framtagen genom omröstning av barn och unga som deltagit på regionala kurser och läger i Norrbotten.

Uttrycksfullt skapande i Kiruna där man satsat på bild och form.

VAR KOMMER BARNEN IN?

Kulturskolerådets senaste kartläggning visar att det är svårt att på ett enkelt sätt få klarhet i hur stor andel av den offentliga kulturverksamheten som faktiskt går till barn och unga. En tillgänglig och jämlik kultur för barn och unga står på allas agenda – men frågan är hur vi når dit.

text Bodil Lundmark foto Unsplash

DET FINNS GODA SKÅL till att prioritera barn och unga. Det finns redan politiskt antagna mål, styrdokument samt barnkonventionen som blev lag 2020. Unga är på många sätt en resurs-svag grupp och kulturen kan vara en betydande kraft för ungas utveckling och möjligheter. För många unga är det också mer än så, kulturen kan vara livsviktig i bokstavlig mening.

I såväl den regionala och kommunala som statliga politiken finns prioriteringen av unga sedan länge också uttryckt i olika styrdokument. Barn och unga lyfts fram i de regionala kulturplanerna och i samtliga kommunala målformuleringar.

Många av oss som arbetat med barnkultur eller engagerat oss i föreningar eller andra verksamheter har ofta ställt oss frågan; men hur ser det ut egentligen,

vad betyder det i praktiken att prioritera unga?

Avsaknaden av analyser och underlag gör det svårt att bedöma om kulturpolitiken verkligen satsar på unga. Kulturskolerådets kartläggning är den första i sitt slag men det finns inte några direkta intentioner från politisk håll att införa mer kvantitativa målsättningar menar Christer Nylander från Liberalerna men de flesta är överens om en sak – barn jämlika rätt till kultur:

– Kvantitativa mått kan leda tanken och därmed politiken fel. Men med det sagt är vi helt för åtgärder som gör att fler barn får chans att möta kultur. I vår riksdagsmotion skriver vi bland annat: »Staten och Sveriges kommuner och regioner bör snarast inleda en strukturerad dialog kring barnkultur och skola för att se över hur man ska garantera att varje elev får goda förutsättningar att ta del av och delta i kulturaktiviteter av hög kvalitet återkommande under skolarbetet. I ett sådant arbete bör också möjligheten att ta fram tillförlitlig statistik undersökas.«

SOCIALDEMOKRATERNA ställer sig dock bakom förslaget om att det behövs kvantitativa målsättningar för hur stor del av kulturens resurser som går till barn och unga:

– Ja, det måste vara möjligt att följa upp insatserna beträffande barn och ungas tillgång till kultur, säger Lawen Redar. Men för oss socialdemokraterna är det inte primärt en fråga om hur mycket resurser som ska gå till barn och unga, det är en fråga om att alla barn och unga ska nås. Vi menar att det finns insatser som måste till inom ramen för den ordinarie skolverksamheten för att alla barn ska nås, exempelvis de estetiska ämnernas status, återinförandet av estetiska ämnen som obligatoriskt i gymnasieskolan samt att alla barn och unga ska ha kultur i skolan. Vi vill även se över frågan om skolbibliotek, främja kulturskolans verksamhet och fören- →

ingsaktivitet för barn och unga, säger Lawen.

Moderaterna menar också att satsningar på barn och unga behöver prioriteras i högre grad.

– Vi moderater anser att ett särskilt stort fokus för kulturpolitiken bör vara på barn och ungas tillgång till kultur och kulturskapande.

Det är satsningarna och reformerna som är avgörande, och vi tror inte att statistiska andelsbestämmelser nödvändigtvis är bästa metoden utan att det i stället är innehållet som räknas, säger Viktor Wärnick, moderaternas kulturpolitiska talesperson.

KULTURSAMVERKANSMODELLEN bör dock ses över anser moderaterna. Modellen infördes 2011 och har av regeringen beskrivits som en av de största kulturpolitiska reformerna och omfattar idag ett statligt anslag på drygt 1,3 miljarder. Modellen innebär att staten via regionerna fördelar medel till regionala och lokala kulturverksamheter. Det regelverk som idag styr statens stöd till regional kulturverksamhet (förordning 2010:2012) rymmer biblioteksverksamhet, men inte kulturskoleverksamhet. Förordningen har även utmaningar då den blandar såväl konstformer med verksamhetsformer samt vilka delar av kulturlivet den omfattar. Inom film är det hela det filmkulturella området som skall främjas, men inom teater, dans och musik avgränsas stödet till professionella. Den regionala kulturen har starkt bidragit till att utveckla kultursko-

lornas verksamhet i vissa regioner, exempelvis inom filmområdet. Medan andra regioner menar att gällande förordning försvårar arbete med ungas kulturutövande och samarbete med kulturskolor inom alla konstområden.

– Kultursamverkansmodellen bör utvärderas för att moderniseras och vi har lagt sådana förslag på riksdagens bord som kommer att behandlas under våren 2022, säger Viktor Wärnick.

Något som även Liberalerna anser, och Socialdemokraterna håller delvis med:

– Vi anser att det största problemet idag handlar om att handslaget mellan kommunerna, regionerna och den nationella nivån varierar kraftigt vilket har den

generell inverkan på stöd till barnkultur. Det är i vår mening oacceptabelt, säger Lawen Redar.

PÅ REGIONAL NIVÅ har unga fått ett ökat fokus i de regionala kulturplanerna. Men resurserna till unga ligger bara på 36 procent. Kommunerna är de som ser ut att ha högst resursfördelning till barn och unga, där runt 52 procent går till unga. De lokala musik- och kulturskolorna utgör där en väsentlig del av kommunernas kulturresurser till unga. Kulturskolerådets rapport bygger dock på ett begränsat urval av regioner och kommuner. Det skulle behövas en mer omfattande undersökning för att få en klar bild hur det faktiskt ser ut.

»Vi anser att det största problemet idag handlar om att handslaget mellan kommunerna, regionerna och den nationella nivån varierar kraftigt.«

LAWEN REDAR

Västra Götalandsregionen anser att en ökad statistik skulle öka arbetsbördan administrativt och det ändå finns en bra uppföljning av verksamheten, men att det är viktigt att se över vilka målgrupper som nås av resurserna:

– Trots att man säkert kan diskutera hur resurser riktade till barn och unga bättre kan synas i budgetar, finns det inte mycket anledning att ändra besluten för att skärpa krav på rutiner. Våra styrdokument och politiska beslut som prioriterar barn och ungas deltagande är också styrande för uppföljning och utvärdering av resultatet, säger Koen Braak, Regionutvecklare, Västra Götalandsregionen

– Kulturinstitutionerna ser dock ett behov av att öka kompetenser och resurser för att kunna utveckla långsiktiga relationer med vissa målgrupper. Ett problem är att resurserna för att utveckla verksamhet som ska bredda ungas deltagandet i regionen är begränsade. Arbetet är arbetskrävande och ger nästan inga egna intäkter.

REGION ÖREBRO TYCKER att även de att de har bra kvantitativa mått för den regionala kulturen och är inne på samma linje som Västra Götaland, att det är tydligt vilka grupper som behöver mer resurser:

– Istället för att lägga fokus på skärpt uppföljning tror vi det är fruktbart att ta tillvara den mångfald av organisationer som redan idag arbetar med kultur för barn och unga men även att bjuda in nya organisationer och stärka de initiativ som når både på bredden och gärna grupper av barn som idag sällan tar del av kultur på fritiden. Det kan då även handla om kultur genom civilsamhället säger Lena Adem Kulturstrateg, Region Örebro län.

– Utifrån genomförda kulturvaneundersökningar borde det vara viktigt att istället för att skapa mer komplexa uppföljningssystem se över varför inte barn i socioekonomiskt svagare grupper inte i lika hög grad tar del av kultur, varför flickor tar del av mer kultur än pojkar och de som bor i städer mer än de som bor i landet, varför kulturskolan inte når alla socioekonomiska grupper och sätta in åtgärder så att det för alla barn finns för dem relevant kultur att delta i och ta del av i exempelvis i socialt utsatta områden, på landsbygden och oberoende av kön både i skola och under barn och ungas fritid. I det arbetet är det viktigt att barnen själva är med och uttalar sig. Vad vill de ha för slags kultur? Avslutar Lena Adem. ■

Nelly Harrysson är danslärare, Pernilla Söderblom verksamhetschef och Jonas Almroth administratör och baslärare på Salems kulturskola.

SALEMS KULTURSKOLA BRINNER FÖR ATT NÅ ALLA

LANDET RUNT

Genom ett brett kursutbud och ett aktivt arbete med normkritik och mångfald samt beviljade utvecklingsbidrag har Salems Kulturskola lyckats växa med hundra procent de senaste åren.

text & foto Leonarda Arcidiacono

I KORRIDOREN DÄR jag går lyser väggen upp av en väggmålning, former och figurer i olika färger: ett kreativt landskap. Ungdomar kommer ut från ett klassrum och rusar ut genom dörren mot vintersolen. Jag befinner mig i Salems Kulturskolas lokaler i Tumba centrum.

Nelly Harrysson, som är danslärare, har mött mig vid dörren, vi slår oss ner i ett av musikrummen tillsammans med Jonas Almroth som är administratör och baslärare på skolan och Pernilla Söderblom som är verksamhetschef.

I rummet står gitarrer och vilar mot ställ, mickar och högtalare omringar den öppna golvytan som är täckt med en tjock röd ljuddämpande matta.

Förutom att vistas i Kulturskolans egna lokaler bedriver de även sin verksamhet ute

på förskolor, grundskolor, fritidsverksamheter och på en särskola. De har i dag ungefär 1200 elever, men så har det inte alltid varit.

Elevantalet var betydligt färre för några år sedan.

– Att elevantalet ökade var möjligt tack vare att vi noggrant analyserade verksamheten, det söktes och beviljades statliga bidrag, och ett stort engagemang från lärarna. På så vis har vi kunnat nå ut till en bredare målgrupp, säger Pernilla Söderblom som under de senaste åren arbetat aktivt i frågan.

Hon berättar vidare om en målgrupp som varit mycket svår att nå: de nyanlända. Men efter flera försök startade Kulturskolan i Salem »Musikskaparna« - en verksamhet där nyanlända får prova att skapa musik i flera olika delar. Musikskaparna och teater för nyanlända är båda gratis och finansieras av kulturrådet.

ELEVER I MUSIKSKAPARNA får skriva text och musik, prova olika instrument, spela den skrivna musiken tillsammans i ensembleform eller band, och slutligen spela in, producera och framträda. Kulturskolan Salem har även en separatistisk Musikskaparna för enbart tjejer.

– Det har verkligen varit roligt att se att Musikskaparna varit så uppskattat av deltagarna, säger Pernilla Söderblom och fortsätter:

– Genom tät kommunikation med samtliga klasser för nyanlända när vi idag till slut så gott som kommunens samtliga nyanlända med denna verksamhet.

»Genom tät kommunikation med samtliga klasser för nyanlända när vi idag till slut så gott som kommunens samtliga nyanlända.«

PERNILLA SÖDERBLOM

En positiv synergisk effekt har varit att de som medverkat ett tag i Musikskaparna har sökt sig till andra avgiftsbelagda kurser inom Kulturskolan som till exempel dans- eller instrumentkurser.

ÖVRIGA VERKSAMHETER som är finansierade av statsbidragen »Skapande skola«, »Kulturskolebidraget« och »Svenska filminstitutets bidrag« är: Knattekultur för barn 3-5 år för att tidigt introducera kulturskolan i barns liv, film, konst, prova-på-dans, Funkisdans för barn med funktionsvariationer, och workshops med gästartister för att lättare nå och be-

hålla ungdomar.

Utöver det arrangerar kulturskolan en Karneval för

förskoleklasser, Minimusikal för årskurs ett, Kulturskolans dag som innebär skolbesök på kulturskolan för årskurs två och fem (så att alla barn någon gång besökt kulturskolan), samt »MAKE IT!« - en verksamhet för årskurs sex där elever får skapa inom flera olika kulturområden.

Pernilla Söderblom känner sig tacksam för att Salems Barn- och utbildningsförvaltning och nämnd varit lyhörd och stöttat Kulturskolans verksamhet, tack vare dem kan fler barn engageras i Kulturskolans verksamhet.

– Jag har ihärdigt sökt statsbidrag och informerat om vår verksamhets betydelse till vår lyhörda förvaltning och nämnd. Arbetet har de senaste åren framför allt lett till att vi fått statsbidrag för att starta kostnadsfria verksamheter.

Det har även till att politikerna sänkt våra terminsavgifter →

Salems kulturskola har arbetat aktivt med normkritik, jämställdhet och trygghetsfrågor för att se till att alla barn och unga ska känna sig som hemma på skolan.

Salems kulturskola har initierat ett samarbetsprojekt tillsammans med Huddinge och Botkyrka kommun: »Symfoniorkester i söderort«.

Salems kulturskola lagt ner mycket tid på att marknadsföra kurser och har besökt skolor och förskolor för att nå ut till alla barn.

ter, och att vi fått medel för att implementera en ny lärplattform, nya instrument, mobiltelefoner och annan utrustning, berättar Pernilla Söderblom.

Jonas Almroth som har jobbat deltid på Kulturskolan Salem sedan 2008 understryker att Pernilla Söderblom gjort ett jättejobb som verksamhetsansvarig.

– Hon har fört vår talan via förvaltningen och sett till att vi fått statliga bidrag för att kunna driva vår verksamhet, och göra den ännu bättre.

JONAS HAR ARBETAT med det administrativa sedan 2017 samtidigt som han undervisar parallellt i elbas.

– Vi har en stark och stabil

kursverksamhet med hög ämneskompetens och det är vi stolta över. Tillsammans med de nya projekten kompletterar det vår Kulturskola bra, säger Jonas Almroth som understryker att de har ett aktivt kollegialt lärande.

– Det är något vi lyckats bra med, vi besöker varandras kurser och på så vis inspireras lärarna och får tillgång till nya undervisningsredskap av varandra, säger Jonas som också arbetar för att utveckla plattformar där lärare kan mötas, bolla och inspirera varandra. I dagsläget har de en gemensam förmiddag i veckan där dessa möten kan äga rum.

Vi har jobbat hårt för att att håva in eleverna, men till slut har det gått.»

NELLY HARRYSSON

– Vi avsätter också tid för pedagogiskt forum där vi diskuterar olika ämnen lärarna sinsemellan. Ämnen som normkritik, jämställdhet och trygghetsfrågor har vi bland annat diskuterat, berättar Jonas Almroth.

Pernilla Söderblom menar att det inte funnits tillräckligt med elever för att bedriva vissa verksamheter, varpå Salems kulturskola nu initierat ett första samarbetsprojekt tillsammans med Huddinge och Botkyrka kommun: »Symfoniorkester i söderort«.

– Vi har ingen symfoniorkester i vår Kulturskola, men genom det här samarbetet kan

våra elever ges möjlighet att under ett antal tillfällen få delta i en symfoniorkester, säger Pernilla Söderblom.

NELLY HARRYSSON som är utbildad dansare, koreograf och lärare undervisar i dans, show och musikal. Hon håller i fyra klasser om dagen i snitt per vecka, och arbetar med elever i åldrarna 3–18 år. Hon arbetar också inom olika »Skapande skola« projekt och inom de kostnadsfria målgrupps-inriktade kurserna. En dag i veckan åker Nelly bland annat till en särskola i Salem där hon håller kurser i dans.

– Kursen på särskolan har varit väldigt uppskattad, samarbetet är viktigt för målgrup-

pen, så att de får chansen att våga och prova på, säger Nelly Harrysson.

Nelly kan intyga att hon och kollegorna lagt ner mycket tid på att marknadsföra kurser och för att få till besök på skolor och förskolor.

– Vi har jobbat hårt för att att håva in eleverna, men till slut har det gått, säger Nelly Harrysson som också ser Knattekultur-verksamheten som en styrka i deras lilla kommun.

– Vi når faktiskt ut till alla barn! säger hon.

SALEMS KULTURSKOLA brinner liksom flera kulturskolor för alla barns rätt till kultur. Genom att erbjuda kommunens barn olika typer av »smörgåsbord«, både i form av prova-på-dagar, skolbesök på kulturskolan, uppsökande verksamhet och ett brett kursutbud så hoppas Pernilla, Jonas och Nelly att alla barn i kommunen finner en kulturform som passar dem. ■

Salem kulturskola

- Salems kommun har totalt 16 959 medborgare och ytan är 71 kvadratkilometer.
- Anställda: 15 deltidsanställda
- Undervisningen: sker både individuellt och i grupp
- Avgift: en del av utbudet är kostnadsfritt och finansieras av tre olika statsbidrag, och de kommunalt finansierade kurserna kostar 600 kr/termin.

Kostnadsfri kursverksamhet:

- Knattekultur 3-5 år (för att introducera kulturskolan tidigt i barns liv)
 - Film
 - Konst
 - Musikskaparna (för att nå barn som vill prova allt från att skriva musik, spela instrument med andra och producera den)
 - Musikskaparna för nyanlända
 - Musikskaparna separatistiskt för tjejer (för att nå fler tjejer inom de bandinstrument där killar är överrepresenterade)
 - Teater för nyanlända
 - Prova-på-dans
 - Funkisdans
 - Symfoniorkester (kommun-överskridande projekt)
 - En rad workshops med gästartister
- ### Kulturskolans verksamheter inom skapande skola:
- Minimusikal årskurs 1
 - MAKE IT! årskurs 6
- ### Kommunalt finansierade skolverksamheter:
- Karneval för föreskoleklassare
 - Kulturskolans dag årskurs 2 och 5

Kulturskolan i Salem besöker bland annat fem kommunala skolor, tre friskolor och tio förskolor i kommunen.

- Målgrupp: 0–20 år.
- Antal elever: Ca 600 elever per termin i den avgiftsbelagda kommunalt finansierade verksamheten och ca 600 elever per termin i den kostnadsfria statsbidrags-finansierade verksamheten
- De möter alla barn i kommunen en gång i livet via verksamheten »Kul på kulturskolan« och flera barn ytterligare några gånger genom aktiva insatser inom »Skapande skola«.

Samverkar med kommunala enheter, lokala föreningar och äldreboenden.

Bedriver ett 50-tal kurser inom de fem huvudämnena musik, dans, teater, konst och film. Musik är det största ämnesområdet bland kurserna.

Har sökt och fått mest statsbidrag av alla kommuner per capita.

Speciella satsningar i områden där det varit svårt att nå barn och få dem engagerade i Kulturskolan.

Brinner för att nå ut till alla barn i kommunen.

Helhetstjänst för musik- och kulturskolor

Du behöver inget annat

Tillsammans lyfter vi Kulturskolan

Boka din personliga
demo nu på
www.speedadmin.com